

Resolusjon vedtatt på det nordiske møtet mellom fagorganisasjoner i universitets- og høyskolesektoren, 9. juni 2022:

En forutsetning for demokratiet vårt i Norden er at akademisk frihet sikres

På det årlige nordiske møte for fagforeningene til universitetsansatte ble det vedtatt en felles resolusjon om akademisk frihet. På møtet i København deltok i alt 30 representanter fra Sveriges universitetslærere og forskare (SULF), DM, IDA, Danmarks Jurist- og Økonomforbund, Professorforeningen i Finland, Professorforeningen og Universitetslærerforeningen på Island, og Forskerforbundet i Norge.

I løpet av de siste tiårene har vitenskapelig ansatte ved universiteter i Norden erfart at akademisk frihet og institusjonell selvbestemmelse har kommet under sterkt press. Det skjer en ensretting og kontroll av universitetenes virksomhet basert på økonomiske og politiske særinteresser og kortsiktige nyttevurderinger. Kortsiktige interesser legger press på den enkelte ansattes forskning og undervisning, noe som krever en langsiktig investering, og truer forsknings-, undervisnings- og ytringsfriheten.

Bevilgninger til fri og bred grunnforskning er redusert og integrasjonen mellom forskning og undervisning er vanskeligere å gjennomføre. Reformen innen høyere utdanning, dimensjonering, nedleggelse og sammenslåinger av utdannings- og forskningsinstitusjoner pågår på tvers av de nordiske landene. Fagforeningene mener disse prosessene får konsekvenser for forskning, undervisning, ansatte og studenter, og at de ansvarlige politikerne må ta ansvar.

Frihet til forskning og læring er en udiskutabel forutsetning for videre utvikling av et moderne demokratisk samfunn. I kunnskapssamfunnet må utdanning og forskning utfolde seg på en integrert, innovativ, kreativ og kritisk måte; under forhold som respekterer det kollegiale medansvaret og den enkeltes forskningsfrihet. Institusjonell autonomi er under et sterkt press fra politisk innflytelse, noe som reduserer akademisk frihet, hvor forskning og utdanning blir skadelidende. Undervisning og forskning ved universitetene skal være universelle og kunnskapsbærende og ikke undergraves av kortsiktige politiske forhold. Kunnskapssamfunnet er under press fra FakeNews og grupper i samfunnet som motsetter seg demokratiets spilleregler, hvor fakta ikke lenger har betydning. Mangelen på akademisk frihet risikerer å bidra til autoritære samfunn og økt polarisering, som erstatter akademisk frihet med hard politisk kontroll og undertrykkelse.

Organisasjonene krever at alle regjeringene i de nordiske landene følger UNESCO samt Bologna-prosessen sine anbefalinger om akademisk frihet for vitenskapelig ansatte i høyere utdanning. Anbefalingene inkluderer blant annet at universiteter skal være steder med ytringsfrihet, tankefrihet, undervisningsfrihet, forskningsfrihet og akademisk frihet generelt. Akademisk frihet kan ikke isoleres fra institusjonell autonomi eller fra studenters og ansattes deltakelse i beslutningene knyttet til høyere utdanning. Dette forutsetter involvering av ansatte og studenter i styringen av universitetene.

Vi krever at de ansvarlige politikerne i Norden i dialog med arbeidstakerorganisasjonene finner veien til en fremtidig utvikling av universitetene som sikrer faglig og utdanningsmessig frihet og kvalitet.